

2023_Anul Aurel C. POPOVICI (XXIX):

la noi românii au destule reuniuni de cultură? - nume noi pentru ținte vechi!
- á la Papiu Ilarian? - Memoriul valah! - crima de les Majestate?

tribunism	 Aurel C. Popovici	Moldóván Gergely, profesor român renegat de la Universitatea din Cluj, prezentat de presa maghiară ca patriot român și doctor erudit! principal purtător de drapel s-a dovedit Aurel C. Popovici!	 1845 1930 Grigorie Moldovan
	șagunism	publică un studiu istoric ca răspuns la argumentele Memoriului românesc! la noi românii au destule reuniuni de cultură? respectarea caracterului etnografic și dezvoltarea naționalităților după legile libertății și ale justiției! documentul a produs multe reacții de simpatie în țările europene! intrarea în această Ligă e egală cu crima de les Majestate ... reconstruirea Daco-României „á la Papiu Ilarian”?	
Aurel C. Popovici	TRIBUNA 1884	Anul tribunistului Aurel. C. Popovici	

În lucrarea „*Aurel C. Popovici (1863-1917)*”, istoricul dr. Vasile Crișan prezintă sintetic „*Memoriului studenților universitari români...*”: «Memoriului îi este atașată o hartă etnografică a Regatului Ungariei și a românilor de la Dunăre, întocmită după *Atlasul Andrée*, pentru ca autorii să nu poată fi învinuiți de parțialitate, cu specificația că elementul românesc se întinde în realitate mult mai spre vest, spre Tisa, decât indica harta. Astfel conceput, Memoriul tinerimii academice române a fost repede tradus în limbile germană, engleză, franceză și italiană, tipărit într-un tiraj de masă (15.000 exemplare) și difuzat în Europa, în primele luni ale anului 1891». Din subcapitolul „*Ecouri*”, aflăm urmarea difuzării Memoriului în Europa. Reproducem selectiv: «Primele reacții la constituirea „*Ligii culturale*” și la Memoriul studenților bucureșteni, au fost cele din presa românească și cea maghiară din Transilvania și Ungaria. (...) Pentru a releva modul în care acțiunea studențimii bucureștene era percepută în mediile naționaliste ungurești este ilustrativ editorialul *Liga bucureșteană* din ziarul progubernamental maghiar din Cluj - *Kolosvár*. Autorul consideră ca această ligă nu este nouă, ea fiind continuatoarea Societății „*Carpații*” acuzată sub masca unor preocupări culturale că ar fi urmărit extinderea frontierelor României și unirea poporului românesc, în deceniul opt al secolului.

Prin urmare, Liga nu era altceva decât „nume noi pentru ținte vechi”. Dorind reconstruirea Daco-României „á la Papiu Ilarian”, prin împreunarea tuturor românilor, scopurile Ligii sunt politice, camuflete sub fațada obiectivelor de ordin cultural.

Cât privește adeziunea românilor din Ungaria la Ligă, ziarul era de părere că, cu excepția tribunștilor, ea nu-și va găsi nici un aderent deoarece „**intrarea în această Ligă e egală cu crima de les Majestate** și pentru că legile noastre vor pedepsi aspru pe cei ce vor cuteza să se facă membri. **Căci la noi românii au destule reuniuni de cultură**”.

Articolul făcea parte dintr-un program concertat de guvern pentru discreditarea „**Ligii Culturale**” și interzice difuzarea Memoriului pe teritoriul Ungariei, luând măsuri pentru confiscarea exemplarelor intrate fraudulos.

În Cluj, tinerii naționaliști unguri, ațâțați de presă, ard în mod demonstrativ exemplare ale Memoriului și ale gazetei Tribuna din Sibiu. În privința gazetelor românești din Transilvania receptarea Memoriului este diferită. **Tribuna** și **Foaia poporului** manifestă un entuziasm nedisimulat față de „Liga Culturală” și Memoriu, **Familia** și **Gazeta de Transilvania** adoptă un ton neutru. **Telegraful român**, considera **Memoriul** calomnios și tendențios, iar Corneliu Diaconovici în **Romänische Revue**, deși este de acord cu **Memoriul**, critică tonul prea acid, imprimat, după părerea sa, de refugiații ardeleni din România.

Acestora din urmă le răspunde Gh. Bogdan Duică printr-un pamflet intitulat **O replică**, acuzându-i că dau apă la moara presei naționaliste ungurești care, preluându-le afirmațiile, trăgea concluzia că înșiși românii nu sunt de acord cu conținutul Memoriului studențesc. Ioan Slavici intervine și el în dispută printr-o scrisoare deschisă publicată în **Tribuna**.

El consideră Memoriul „**un act cumpătat și binemăsurat care poate avea trecere liberă** chiar și în Ungaria și poate să fie citit chiar și de cel mai sever diplomat”. În privința autorilor **Memoriului**, I. Slavici accentuează asupra faptului că acesta este o operă colectivă. Dar, mult mai important decât gâlceava presei românești din Transilvania în legătură cu oportunitatea, forma și conținutul Memoriului, este reacția opiniei publice și a presei europene în legătură cu soarta românilor din Transilvania și Ungaria. Pentru că **documentul a produs multe reacții de simpatie în țările europene**.

Cu atât mai mult cu cât stări de fapt ca cele descrise în memoriu mai erau de regăsit și în alte zone ale continentului. Studenții francezi din Paris, Dijon, Aix en Provence, Lille, solidarizându-se cu românii, se gândeau la frații lor din Alsacia și Lorena, italienii din Roma, Padova, Torino, Neapole, Genova, Parma, evocau lupta lor de eliberare a teritoriilor italiene încă sub stăpânire străină, presa și studenții germani vedeau în politica intransigentă și dură împotriva naționalităților din Ungaria un pericol pentru stabilitatea geopolitică a Europei, în timp ce naționalitățile amenințate de politica de maghiarizare din Ungaria se încăpățâneau să persevereze în dizidență. Este semnificativ în sensul afirmației de mai sus poziția ziarului **Agramer Tagblatt** referitoare la rezistența naționalităților din Ungaria față de politica de asimilare: „Că naționalitățile nemaghiare din țară, odată cu căderea limbii oficiale și culturale latine, vor năzui a se pune pe picioare proprii și că vor refuza a cumpăra pentru acest idiom pe cel maghiar, la aceasta trebuie să se aștepte omul numai întrucâtva cuminte. Trebuie să se aștepte cu atât mai vârtos, cu cât aceste popoare, slavii, românii și germanii se reazimă în Europa de conaționali mai mult sau mai puțin puternici, cu cât ei sunt în stare de a-și identifica aspirațiile lor culturale cu națiuni din afara statului ungar”. La reacția cu totul pozitivă a presei și a mediilor studențești s-au adăugat și numeroase voci ale personalităților politice ale epocii.

Printre acestea: deputatul austriac Dr. K. Lueger, W.E. Gladstone, fost prim ministru al Angliei, Jules Simon (n.a.: Om politic francez, profesor de filosofie la Sorbona), Gribaldi (n.a.: Ricciotti Garibaldi, 1847-1924, fiul lui Giuseppe Garibaldi, general Italian), Imbriani, Maineri, Blanksted, Pič, s-au însuflețit de cauza românilor.

La Congresul de la Roma din 1891, deputatul român Nicolae Fleva, sub impulsul Memoriului studentesc, propune o rezoluție, adoptată de Congres, care recomanda guvernelor țărilor participante „respectarea caracterului etnografic și dezvoltarea naționalităților după legile libertății și ale justiției”. În Reichsrat-ul de la Viena deputatul dr. Karl Lueger rostește un înflăcărat discurs în apărarea cauzei românilor din Ungaria prilejuit de impactul Memoriului studenților bucureșteni. Pe adresa din București a „Ligii Culturale” au sosit în tot cursul anului 1891 scrisori de simpatie și încurajare din partea tinerimii universitare din Europa și a unor personalități politice și culturale marcante ale epocii, ... Dar, la fel de considerabile, prin consecințe, au fost și manifestările ostile Memoriului, care n-au întârziat să apară. Ele au venit, în principal, din direcția presei naționaliste ungurești, a mediilor universitare din Ungaria, precum și a măsurilor precipitate ale guvernului de interzicere a răspândirii Memoriului bucureștean în Transilvania și Ungaria. Aceste reacții au determinat intrarea în scenă a tinerimii universitare românești din Austro-Ungaria, al cărui **principal purtător de drapel s-a dovedit Aurel C. Popovici**.

Răspunsul studenților maghiari. Prima reacție ideatică coerentă la argumentele Memoriului studenților bucureșteni a venit din partea lui **Moldóván Gergely, un profesor român renegat de la Universitatea din Cluj, prezentat de presa maghiară ca patriot român și doctor erudit**. Acesta, pe parcursul a patru numere din ziarul *Kolozsvár* din primăvara anului 1891, **publică un studiu istoric ca răspuns la argumentele Memoriului românesc**. Foarte călduros receptat de opinia publică maghiară și de oficialitățile statului, studiul a fost publicat în broșură, tradus în limbi de circulație europeană și difuzat în mediile culturale și politice europene în dorința spulberării mitului despre originea și continuitatea românească în spațiul carpatic, supralicând rolul ungarilor în istoria formării și afirmării poporului român. Argumentele lui Moldóván Gergely vor fi preluate de studentimea maghiară în elaborarea Răspunsului pe care se pregătea să-l redacteze spre combaterea Memoriului colegilor lor bucureșteni. De altfel, o delegație studentescă formată din membrii comitetului de redactare a Răspunsului îl vizitează pe profesorul clujean, în cursul lunii martie a anului 1891, mulțumindu-i pentru ciclul de articole împotriva **Memoriului valah**».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2023-anul-a-c-popovici-xxix-la-noi-romanii-au-destule-reuniuni-de-cultura-nume-noi-pentru-tinte-vechi-a-la-papiu-ilarian-memoriul-valah-crima-de-les-majestate-170975.html>

2023-Anul A.C. Popovici (XXIX): la noi românii au destule reuniuni de cultură? - nume noi pentru ținte vechi! - á la Papiu Ilarian? - Memoriul valah! - crima de les Majestate?

Marius HALMAGHI 16.07.2023 22:43 172 vizualizari 0 comentarii

În: *Tribuna*, 16 iulie 2023